

Deltagardemokrati för fler

Teknik och organisation ska användas så att medborgarna får ökat inflytande, skriver Tomas Ohlin.

Obama vann valet med stor hjälp av nätet, sägs det. Mail, bloggar och YouTube användes flitigt. Många nya nätgrupper bildades. Han använde databaser på nätet med framgång: för kampanjer, och insamlingar av både pengar och goda råd fick plats.

Den entusiasm och glädje som spreds i Obama-lägret byggde mycket på vi-känslan, där nätet spelade en roll.

Är det bra sätt att använda nätet för demokratiska syften? Ja, visst. Men det finns också andra sätt som mer bygger på dialog. Nätet är vår stora möjlighet att skapa gemensamhet. Gemensamhet mellan oss medborgare och med våra folkvalda beslutsfattare.

Medborgare, inte motborgare

Den känsla av social isolation som florerar i nutid, kan motverkas och vändas till sin motsats när vi ser att vi alla i ökande grad kan vara med.

Motborgaren blir då en verklig medborgare. Hon kan säga: "Jag fick tillfälle att närvara vid beslutet om den nya busslinjen. Jag var med i diskussionen, gav synpunkter, och tycker att man lyssnade. Vi var ett antal som hade kontakt via nätet, och sedan träffades. Det känns bra att ha varit med".

Hur ska alltfler kunna vara med? Det bygger på att vi organiserar delar av beslutsfattandet. Det måste bli mer vanligt att öppna för kontakt med medborgarna, och att konsultera dem. Visst finns för-

slagslådor och blanketter för petitioner, t ex via nätet. Men förslagen följs inte alltid upp.

Visst kan vi ordna lokala omröstningar via nätet. Det blir allt viktigare nu när den tekniska säkerheten ökar.

Hur nära kan medborgarna komma de slutliga besluten?

Ett sätt att fördjupa medborgarnärvaron är att i högre grad tillämpa deliberativ demokrati. På svenska kan vi tala om deltagardemokrati eller samrådsdemokrati.

Direkt kontakt med besluten

Det kan gå till så att en grupp medborgare samlas för inläsning och diskussion. Man diskuterar sig fram till en gemensam ståndpunkt – vilket ofta innebär att deltagarna får tillfälle att nyansera sina uppfattningar under resans gång.

I det ideala fallet har alla deltagare vid processens slut mer eller mindre tydligt medverkat till gruppens beslutsförslag.

Man har kort och gott "varit med", och man vill veta att beslutsfattarna verkligen kommer att ta intryck av vad samrådet kommer fram till.

Man kan mäta medborgarnas närhet till besluten. En situation där medborgarna har möjlighet att befinna sig särdeles nära själva beslutsfattandet innebär ett mer direkt deltagande än att bara få information om tagna beslut i efterhand. Skalan "direkt – representativ" deltagande har inte enbart två punkter.

I många frågor kan vi naturligtvis välja att nöja oss med att överlämna hela beslutsfattandet till våra valda beslutsfattare. Det kan röra frågor som är eko-

Tomas Ohlin har förslag på hur folk ska kunna få ökat politiskt inflytande.

nomiskt eller tekniskt komplicerade, eller frågor där vi helt enkelt är ointresserade. Men det finns tusen frågor kvar, där medborgaren kan vilja komma särdeles nära besluten.

Att ha direkt kontakt med kanske bara ett enda beslut i halvåret kan av många medborgare upplevas som väsentligt.

Deltagare i de grupper och paneler som bildas måste naturligtvis utses med omsorg. Det är viktigt att urval är representativa. Inte bara lobbyisterna ska få plats.

Det kan vara resurskrävande med sådana urval, men det är viktigt att inte vissa medborgargrupper utestängs, av sociala eller tekniska skäl.

I flera kommuner finns idag paneler av denna typ, mer eller mindre representativa. Dialoggrupper finns som är utsedda för kortare eller längre tid.

Sveriges Kommuner och Landsting har god överblick över detta, hur den lokala demokratin på detta sätt utvecklas.

En kommun kan delegera beslut till en panel. Det kan formuleras så att "vi beslutsfattare kommer att besluta vad ni medborgare föreslår". Sådana med-

borgarbeslut är ännu ovanliga, men de finns. De symboliserar verklig maktindelning.

Vilken roll har nätet i dessa processer?

Bloggar, wikis, Facebook och Twitter med fler underlättar naturligtvis både organisation och genomförande.

Det finns också möjlighet för var och en att delta i simuleringar (liknande Sim City), där man kan se de sociala och ekonomiska konsekvenserna av sina förslag. Och man kan organisera uppföljningar, där vi kan se hur våra valda politiker förverkligat sina vallöften.

Vi når aldrig det perfekta

Det särskilt viktiga är hur politikerna organiserar beslutsfattandet.

När teknik och organisation används för att främja ökad maktspredning, så att medborgarna får ökat inflytande, har ett nytt demokratiskt läge inträtt.

Att öka medborgarnas inflytande, det är dock en ständig process. Vi når aldrig det läge där demokratin är perfekt, och vi kan slå oss till ro.

Tomas Ohlin

Sakkunnig, integrations- och jämställdhetsdepartementet